កម្មវិធីឃ្លាំមើលសវនាការសាលាក្ដីខ្មែរក្រហម

Asian International Justice Initiative (AIJI), a project of East-West Center and the WSD Handa Center for Human Rights and International Justice at Stanford University (previously known as the UC Berkeley War Crimes Studies Center)

របាយការណ៍ប្រចាំសប្តាហ៍ លេខ៣

នាសប្តាហ៍នេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានផ្តើមការប្រជុំជាលើកដំបូងក្នុងឆ្នាំ២០១៦ ដើម្បីគ្រប់គ្រងសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខលើកទី២ របស់ភាគីប្រឆាំងនឹងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ ដែលបានប្រកាសកាលពីថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។[1] ក្នុងសាលក្រមរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរកឃើញថា ជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** និងលោក **ខៀវ សំផន** មានពិរុទ្ធភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ មានដូចជា៖ ការធ្វើមនុស្សឃាត អំពើអមនុស្សធម៌ ការជម្លៀសដោយបង្ខំ ការបង្ខំឲ្យបាត់ខ្លួន និងការប្រឆាំងនឹងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិ ក្នុងទឹកដីនៃព្រះជាណាចក្រកម្ពុជា នៅចន្លោះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ និងចុងឆ្នាំ១៩៧៧។ ជនជាប់ចោទទាំងពីររូប ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់គុកអស់មួយជីវិត។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីនីមួយៗ បានកំពុងប្តឹងជំទាស់នឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយបានលើកឡើងអំពីទឡ្ហីករណ៍ចំនួន ៣៧០ ដោយបង្ហាញពីកំហុសមួយចំនួនទាំងក្នុងអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់។[2] ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏

[1] "សាលក្រមលើសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១" របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤) លេខ E313. [តទៅនេះហៅថា **សាលក្រម**]។

[2] ក្រុមមេធាវីការពារក្តីឲ្យជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** បានដាក់សារណាដោយមានទឡ្ហីករណ៍ចំនួន ២២៣ សម្រាប់ប្តឹងសាទុក្ខ *សូមមើល* ក្រុមមេធាវីការពារក្តីឲ្យជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** ស្តីពី "បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ **នួន ជា** ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១" (ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤) លេខ F16 [តទៅនេះហៅថា **បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ នួន ជា**] ។ រីឯក្រុមមេធាវីការពារក្តីឲ្យជនជាប់ចោទលោក **ខៀវ សំផន** បានដាក់សារណាដោយមានទឡ្ហីករណ៍ចំនួន ១៤៨ សម្រាប់ប្តឹងសាទុក្ខ *សូមមើល* ក្រុមមេធាវីការពារក្តីឲ្យជនជាប់

បានកំពុងធ្វើការប្តឹងសាទុក្ខលើសាលក្រមនេះផងដែរ ដោយបានសម្អាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសអង្គច្បាប់ ដោយមិនបានប្រើប្រាស់ទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មទម្រង់ទូលាយទូទៅ នៅពេលធ្វើការវាយតម្លៃលើពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទ។[3]

សវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខលើកទីមួយ ត្រូវបានធ្វើឡើងកាលពីខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥។[4] សវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសប្តាហ៍នេះ ដើមឡើយ ត្រូវបានគ្រោងកាលវិភាគរៀបចំឡើងនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ ក៏ប៉ុន្តែសវនាការកាលនោះត្រូវបានពន្យារពេល ក្រោយពេលដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តីឲ្យជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** បានធ្វើពហិការកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ។[5] មេធាវីជាតិទាំងពីរការពារក្តីឲ្យជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** បានមានវត្តមានក្នុងបន្ទប់សវនាការនាសប្តាហ៍នេះ ដែលប្រការនេះបានធ្វើឲ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ អាចប្រព្រឹត្តទៅបាន ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី មេធាវីការពារក្តីឲ្យលោក **នួន ជា** បានរក្សាជំហរដែលពួកគេបានប្រកាសក្នុងសវនាការកាលពីខែវិច្ឆិកាកន្លងទៅថា ពួកគេនឹង "មិនចូលរួមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការទាំងនោះតទៅទៀតឡើយ ហើយក៏មិន...ធ្វើការឆ្លើយតបទៅរាល់សំណួរទាំងអស់ផងដែរ"[6] រីឯមេធាវីអន្តរជាតិការពារក្តីឲ្យជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** ក៏មានវត្តមានពេញមួយសប្តាហ៍នេះ។ ទឡ្ហីករណ៍រាប់រយនៃការប្តឹងសាទុក្ខដែលត្រូវបានសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនេះ ត្រូវបានកំណត់ជាក្រុមៗ ដោយបានបែងចែកជាប្រាំមួយវគ្គប្រធានសម្រាប់ការធ្វើទឡ្ហីករណ៍ផ្ទាល់មាត់ និងត្រូវបានប្រើប្រាស់រយៈពេលចំនួនបីថ្ងៃនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ។ ភាគីទាំងអស់ ត្រូវបានផ្តល់ពេលវេលាដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតបទៅនឹងទឡ្ហីករណ៍នានាដែលធ្វើដោយភាគីម្ខាងទៀត។[7] នៅទីបញ្ចប់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ ជនជាប់ចោទលោក **ខៀវ សំផន** បានធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ដោយបានបដិសេធនឹងបទចោទនានា ហើយបានបញ្ជាក់ថា គាត់ "មិនដែលចង់យល់ព្រមឲ្យមានគោលនយោបាយណាមួយ ដែលប្រឆាំងនឹងប្រជាជនកម្ពុជាខ្លួនឯងនោះឡើយ"។ រីឯជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** បានរក្សាជំហរ

ចោទលោក **ខៀវ សំផន** ស្តីពី "បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ **ខៀវ សំផន** ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១" (ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤) លេខ F17 [តទៅនេះហៅថា **បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន**]។

[3] ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ស្តីពី "បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ **សហព្រះរាជអាជ្ញា** ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១" (ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤) លេខ F11 [តទៅនេះហៅថា **បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា**]។

[4] របាយការណ៍របស់អ្នកឃ្លាំមើលសវនាការសាលាក្តីខ្មែរក្រហមក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខលើសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ លេខ១ ស្តីអំពីសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខលើកទី១ (ចុះថ្ងៃទី២ ដល់ទី៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥) [តទៅនេះហៅថា **របាយការណ៍បណ្តឹងសាទុក្ខលេខ១**]។

[5] របាយការណ៍របស់អ្នកឃ្លាំមើលសវនាការសាលាក្តីខ្មែរក្រហមក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខលើសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ លេខ២ ស្តីអំពីសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខលើកទី២ (ចុះថ្ងៃទី៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥)។

[6] ជនជាប់ចោទលោក **នួន ជា** បានរៀបរាប់ចំណុចសំខាន់ៗដោយខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ ស្តីពីជំហររបស់គាត់ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយដែលគាត់បានធ្វើនៅក្នុងសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខកាលពីខែវិច្ឆិកា *សូមមើល* អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ស្តីពី "ប្រតិចារឹកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ" (ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥) លេខ F1/4.1 បន្ទាត់លេខ ២៣ដល់លេខ២៥ [តទៅនេះហៅថា **ប្រតិចារឹកបណ្តឹងសាទុក្ខខែវិច្ឆិកា**]។

[7] អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ស្តីពី "ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខ" (ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥) លេខ F30/17 ក៏រួមបញ្ចូលឧបសម្ព័ន្ធ ក ស្តីពី "កាលវិភាគស្ថាពរសម្រាប់សវនាការ" (ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥) លេខ F30/17.1 ។

របស់គាត់ក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិនៅស្ងៀម។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ត្រូវបានរំពឹងទុកថានឹងធ្វើសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរលើការប្តឹងសាទុក្ខនេះ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០១៦ នាពេលខាងមុខ។[8]

---

* របាយការណ៍នេះ ត្រូវបានសរសេរដោយ ជា បូរក្សមុនី, ម៉ាលេនី ហៃដ៍ (Melanie Hyde), ខេតលីន កាហ្វ្រៀ (Caitlin McCaffrie), អេលេហ្សាប៊ែត អ័រ (Elizabeth Orr), ធី ស៊ុន (Thi Son), តាយ លីណា និង ភីនីឡូភី វ៉ាន់ ធូល (Penelope Van Tuyl) ដែលជាផ្នែកមួយនៃកម្មវិធីឃ្លាំមើលសវនាការសាលាក្តីខ្មែរក្រហម និងការផ្សព្វផ្សាយតាមសហគមន៍របស់អង្គការគម្រោងផ្តួចផ្តើមយុត្តិធម៌អន្តរជាតិប្រចាំអាស៊ី(AIJI)។ AIJI គឺជាគម្រោងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងមជ្ឈមណ្ឌលបស្ចិម-បូព៌ា (East-West Center) នៅអូណូឡូឡូ (Honolulu) និងមជ្ឈមណ្ឌល ដាប់ប៊ែលយូ.អេស.ឌី ហាន់ដា សម្រាប់សិទ្ធិមនុស្ស និងយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (WSD Handa Center) ដែលកាលពីមុនត្រូវបានគេស្គាល់ថាជា មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ប៊ែកឃ្លី (Berkeley War Crime Study Center)។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០៣មក មជ្ឈមណ្ឌលទាំងពីរនេះ បានកំពុងធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការគ្នាលើគម្រោងជាច្រើន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្កើតការផ្តួចផ្តើមយុត្តិធម៌ និងកម្មវិធីកសាងសមត្ថភាពនានាក្នុងវិស័យសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍នេះ។

EAST-WEST CENTER

AIJI TRIAL MONITORING

WSD HANDA CENTER FOR HUMAN RIGHTS & INTERNATIONAL JUSTICE
Stanford University

---

[8] ការកែសម្រួលលើកទី៧ នៃគម្រោងផែនការបិទបញ្ចប់ **អ.វ.ត.ក** ធ្វើនៅថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦។